

GINTAUTĖ ŽIBĖNIENĖ
VALDONĖ INDRAŠIENĖ

ŠIUOLAIKINĖ DIDAKTIKA

Vadovėlis

VALSTYBĖS ĮMONĖ
REGISTRŲ CENTRAS

Vilnius, 2017

Rekomendavo spausdinti:

Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto Edukologijos katedra
(2017 m. birželio 19 d. posėdžio protokolo Nr. PD K2-6),

Mykolo Romerio universiteto Edukologijos ir socialinio darbo instituto Taryba
(2017 m. birželio 21 d. posėdžio protokolo Nr. 1ESDI-9),

Mykolo Romerio universiteto Edukologijos ir socialinio darbo instituto
Pedagogikos studijų programos 2017 m. birželio 26 d. posėdžio protokolo Nr. 10K-115,

Mykolo Romerio universiteto mokslinių ir mokomųjų leidinių aprobavimo leidybai
komisija (2017 m. liepos 17 d. posėdžio protokolo Nr. 2L-18).

Recenzavo:

prof. habil. dr. MARIJONA BARKAUSKAITĖ (Lietuvos edukologijos universitetas),

prof. habil. dr. MARGARITA TERESEVIČIENĖ (Vytauto Didžiojo universitetas),

doc. dr. GRAŽINA ŠMITIENĖ (Klaipėdos universitetas),

prof. dr. LORETA ŽADEIKAITĖ (Lietuvos edukologijos universitetas),

prof. dr. VAIVA ZUZEVIČIUTĖ (Mykolo Romerio universitetas).

Pasak V. Salienės (2006)⁴⁵⁴, vertinimas ir įsivertinimas planuojamas prieš pamoką, jos metu ir po pamokos. Pirmuoju atveju numatomi rezultatų tikrinimo būdai, t. y. kaip bus tikrinama, ar mokiniai išmoko tai, ko buvo mokomi, kaip dažnai reikia gauti dalinį grįžtamąjį ryšį. Per pamoką mokinių vertinimas priklauso nuo nagrinėjamos temos turinio. Po pamokos nustatoma, ar mokymo ir mokymosi rezultatai buvo geri, o jų tikrinimo būdai – tinkami, numatomos būsimojo vertinimo gairės.

Pamokos (mokymosi) uždavinio formuluoję turėtų sudaryti aiškūs komponentai:

- atlikimas – ką mokiniai gebės padaryti; svarbiausias ketinimas;
- kokiomis sąlygomis – tinkamas kontekstas;
- kokiais kriterijais bus remiamasi vertinant, t. y. su koku standartu lyginti sėkmę.

Pamokos uždaviniai ir vertinimas. Formuluodamas pamokos (mokymosi) uždavinį, pedagogas numato, kokį mokinių veiklos rezultatą vertins, pateikia vertinimo kriterijus ir parenka formuojamojo vertinimo strategijas. Pamokos pradžioje mokiniams pasakoma, kokių pamokos uždavinių jie sieks ir kaip bus vertinami jų veiklos rezultatai. Pasibaigus pamokai, pedagogas įvertina mokinių padarytą pažangą ir priima sprendimus dėl tolesnio mokymo.

Pamokos (mokymosi) uždaviniams pedagogas turi skirti pakankamai dėmesio, nes jie turėtų būti įvertinti jai pasibaigus. Vadinasi, pamokos uždaviniai turėtų būti aiškūs, konkretūs ir tiesioginiai.

Pamokos (mokymosi) uždaviniai – tai specifiniai veiksmai tikslui pasiekti, tam tikras mokymo(si) ir veiklos rezultatas. Formuluojant uždavinius, būtina pagalvoti, kokius svarbiausius dalykus būtina išmokti, ir kokios veiklos rūšys būtų tinkamiausios.

Prieš kiekvieną užsiėmimą ar pamoką būtina mokiniams priminti, kokių mokymosi rezultatų iš jų tikimasi ir koks yra vertinimo tikslas. Pasitarasis turėtų būti susijęs su pamokos (mokymosi) rezultatais. Kartu su vertinimo tikslu(ais) ir pamokos uždaviniais turėtų būti nustatomi ir vertinimo kriterijai.

Vertinimo kriterijai – aiškus įvardijimas, ko iš mokinių tikimasi, siekiant gero darbo, pateikiama gerai atliktos užduoties pavyzdžiai. Mokiniai labiau pasitiki savimi, kai žino, ką turi daryti ir kaip bus įvertintas rezultatas.

Projekto „Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tobulinimas dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese“ rekomendacijose (2010)⁴⁵⁵ nurodoma, kad „labai svarbu, kad ir koku tikslu būtų naudoja-

⁴⁵⁴ SALIENĖ, V. Vertinimas ir įsivertinimas lietuvių kalbos pamokose: tradicijos ir kaita. *Pedagogika*, 84, 2006, p. 115.

⁴⁵⁵ Mokinių pasiekimų, pažangos vertinimo tobulinimo dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese rekomendacijos. Vilnius, 2010, p. 127.

mas šis vertinimas, nuo pat pradžių apibrėžti ir išaiškinti esminius vertinimo kriterijus ir įvertinimo būdus. Mokytojai turėtų pamąstyti planuodami mokinių veiklas – kokie tikslai bus keliami, ir nepamiršti būtinai suteikti grįžtamąjį ryšį mokiniams, kad šis veiklos vertinimas padėtų jiems nustatyti savo padarytą pažangą, tobulintinas sritis ir stiprybes, kelti tolesnius mokymosi uždavinius ir tobulėti <...> kriterijų taikymas paeiliui padeda lengviau suvokti, paprasčiau išsiaiškinti mokinio atlikto darbo, veiklos stiprybes ir tobulintinas sritis“.

Šiame vadovėlyje, apibendrinančiame daugelio Lietuvos mokyklų aktualijas ir patirtį, nurodoma, kad mokytojai gali būti linkę mąstyti apie bendruosius veiklos vertinimo kriterijus (pvz., aiškumo ir taisyklingumo), bet kiekviena veiklos rūšis turėtų būti vertinama taikant konkrečius specialiuosius (nukreiptus į svarbiausius veiklos aspektus) kriterijus, pritaikytus konkrečiam dalykui ir situacijai. Tokius kriterijus rekomenduojama taikyti todėl, kad jie padeda mokytojui susitelkti į konkrečią veiklą ir ją kuo objektyviau ir teisingiau įvertinti. Vertinimo kriterijai gali būti susiję su konkrečia veikla pamokos metu.

Pavyzdžiui, Lietuvos etikos mokytojų grupės parengti etikos mokymosi veiklų vertinimo kriterijai:

- „Diskusija: gebėjimas aiškiai išsakyti savo nuomonę ir ją argumentuoti; minčių dėstymo nuoseklumas; gebėjimas išklausti kito nuomonę; tolerancija kito nuomonei; aktyvumas; kalbos kultūra; gebėjimas nenukrypti nuo temos; gebėjimas laikytis esminių diskusijos taisyklių (kalbėti po vieną, laikytis laiko limitu, leisti pasisakyti visiems, kontroliuoti emocijas); diskusijos apibendrinimas ir pristatymas.
- Filmo analizė: gebėjimas koncentruoti dėmesį; gebėjimas įvertinti problemą, pagrindinę mintį; gebėjimas pateikti sprendimus; gebėjimas įžvelgti priežastinius ryšius; gebėjimas įžvelgti pritaikomumą realiame gyvenime; minčių raiška ir kultūra“ (*Mokinių pasiekimų, pažangos vertinimo tobulinimas dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese*, 2010)⁴⁵⁶.

Remiantis Lietuvoje įgyvendintų projektų patirtimi ir rezultatais, galima matyti tendenciją, kad mokytojai skatinami savarankiškai planuoti vertinimo procesą ir jį derinti su kitais mokykloje dirbančiais kolegomis. Rekomenduojama susijusių dalykų ar bendrų ugdymo sričių mokytojams susitarti ir taikyti bendrus kriterijus, kurie jiems būtų svarbūs, o mokiniams – aiškūs. Vėliau mokytojas gali juos tikslinti, suskaidyti į dar smulkesnius ar numatyti naujų, bet jų neturėtų būti pernelyg daug.

Kriterijai gali būti susiję su vertinimo balu, išsamesnis kriterijaus aiškinimas pateikiamas 7 lentelėje.

⁴⁵⁶ *Ibid.*, p. 130–131.

4. VERTINIMAS IR ĮSIVERTINIMAS

7 lentelė. 2012 m. mokyklinio muzikologijos brandos egzamino kūrybinės užduoties dalies (dainavimo užduočių) vertinimo kriterijai⁴⁵⁷

Nežinomo muzikinio teksto dainavimas		
Kriterijus	Taškai	Aprašymas
Intonavimas ir ritmas	10	Dainuojama tiksliai dermės ir ritmo požiūriu.
	8	Dainuojama beveik tiksliai dermės ar ritmo požiūriu. Galima 1 intonacinė ar ritmo klaida.
	6	Dainuojama beveik tiksliai dermės ir ritmo požiūriu. Galimos 2 klaidos.
	4	Dainuojama pakankamai tiksliai dermės ir ritmo požiūriu. Galimos 3-4 klaidos. Nežymiai paaukštinama (-os) ar pažeminama (-os) tonacija (-os).
	2	Dainuojama patenkinamai tiksliai dermės ir ritmo požiūriu. Galimos 5-6 klaidos. Nežymiai paaukštinama (-os) ar pažeminama (-os) tonacija (-os).
	0	Dainuojama netiksliai dermės ir ritmo požiūriu. Daroma daug klaidų. Tonacija (-os) pustoniu ar daugiau paaukštinama (-os) ar pažeminama (-os).
Muzikinė raiška	2	Muzikinis tekstas atliekamas raiškiai. Atsižvelgiama į visas tekste pateiktas dinamikos, štrichų, frazuotės nuorodas.
	1	Muzikinis tekstas atliekamas pakankamai raiškiai. Atsižvelgiama į kai kurias tekste pateiktas nuorodas.
	0	Muzikinis tekstas atliekamas be muzikos raiškos priemonių.
Atlikimo tempas	2	Muzikinis tekstas atliekamas nurodytu tempu.
	0	Muzikinis tekstas atliekamas nesilaikant tempo nuorodų.
Taškų suma		14

Pastabos:

1. Už užduoties atlikimą neskiriama taškų (0 taškų), jei intonavimas ir ritmas vertinamas 0 taškų.
2. Klaida – neteisingas vienos natos ar motyvo intonacinis ar ritminis atlikimas.
3. Pasikartojanti klaida vertinama kaip viena klaida.

Paanalizuokite vertinimo kriterijų aprašus ir pavyzdžius, mokytojų individualiai nustatytus kriterijus (pvz., žr. <www.upc.smm.lt>).

Pasirinkite Jums aktualų objektą (veiklą, kompetenciją ir pan.) ir suformuluokite jos vertinimo kriterijus.

Paiškindite, kodėl svarbu planuoti asmens pasiekimų vertinimą. Kodėl rekomenduojama taikyti vertinimo kriterijus?

⁴⁵⁷ Patvirtinta Nacionalinio egzaminų centro direktoriaus 2009 m. gegužės 4 d. įsakymu Nr. (1.3.)-V1-44.